

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних (семінарських) занять,
самостійної роботи та виконання контрольних робіт
з навчальних дисциплін

ПРАВознавство
ПРАВО (ПРАВознавство)
ПРАВО

*(для студентів денної та заочної форм навчання
усіх напрямів підготовки)*

Харків – ХНУМГ ім. О. М. Бекетова – 2015

Методичні вказівки для практичних (семінарських) занять, самостійної роботи та виконання контрольних робіт з навчальних дисциплін «Правознавство», «Право (Правознавство)», «Право» (для студентів денної та заочної форм навчання усіх напрямів підготовки) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. : Т. А. Коляда. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. –20 с.

Укладач: Т. А. Коляда

Рецензент : к.ю.н., доц. А. В. Домбровська

Рекомендовано кафедрою правового забезпечення господарської діяльності, протокол № 1 від 08 .09. 2015 р.

МОДУЛЬ 1 Правознавство

Змістовий модуль 1 Основи теорії держави та права

Тема 1 Основи теорії держави

Основні теорії походження держави і права. Поняття й ознаки держави. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими). Державний механізм. Державний апарат. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні. Загальне поняття права.

Тема 2 Загальне поняття прав

Основні значення терміна «право». Право у загальносоціальному розумінні. Право як об'єктивна категорія, його поняття та співвідношення з іншими основними видами соціальних норм. Основні ознаки, властивості, характерні риси права. Зв'язок права і держави.

Тема 3 Норми права

Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція. Співвідношення структури норм права та структурних частин нормативного акта. Класифікація норм права та їхніх елементів.

Тема 4 Джерела права

Поняття джерела права, його різні значення. Система джерел (форм) права. Нормативні акти як джерела права та їхня система. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти. Межі дії нормативних актів. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди. Систематизація законодавства: поняття, форми.

Тема 5 Система права

Поняття системи права. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел: конституційне, цивільне, трудове, адміністративне, фінансове, сімейне, земельне, кримінальне, цивільне процесуальне, арбітражне процесуальне, кримінально-процесуальне, кримінально-виконавче. Система права та система законодавства, комплексні галузі права. Підгалузі права та правові інститути. Правотворення як процес самоорганізації права.

Тема 6 Реалізації права

Поняття, форми та способи реалізації норм права. Взаємозв'язок норми права та правовідносин. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин. Юридичні факти. Застосування права як форма його реалізації. Стадії процесу застосування норм права. Поняття тлумачення норм права. Види і способи тлумачення права.

Тема 7 Поняття законності і правопорядку.

Правопорушення та юридична відповідальність

Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни. Гарантії законності. Види правової культури. Правомірна поведінка і правопорушення. Правопорушення як підстави юридичної відповідальності. Склад правопорушення, зміст його елементів. Види правопорушень. Загальне поняття юридичної відповідальності. Мета і принципи юридичної відповідальності. Основні види юридичної відповідальності.

Змістовий модуль 2 Основи приватного права України (Цивільне, Сімейне, Трудове)

Тема 8 Основи цивільного права України

Поняття, принципи, функції і система цивільного права України. Предмет цивільного права. Зміст і види майнових та особистих немайнових відносин. Загальна характеристика джерел цивільного законодавства України. Цивільний кодекс України. Система цивільних правовідносин. Поняття суб'єкта цивільних правовідносин та їх цивільної правосуб'єктності. Цивільна правоздатність і дієздатність фізичної особи. Особисті немайнові права фізичної особи. Ознаки, види, порядок утворення та припинення діяльності юридичної особи. Об'єкти цивільних правовідносин. Зміст цивільно-правових відносин. Поняття правочину та їх види. Умови укладення правочину. Форми правочину та вимоги до їх укладення. Правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону. Поняття та підстави представництва. Представництво за довіреністю. Поняття, суб'єкти та зміст права власності в Україні. Загальна характеристика форм власності. Право інтелектуальної власності в Україні. Захист авторських прав. Захист прав споживачів. Цивільно-правові засоби захисту прав покупців. Зобов'язальне право. Підстави виникнення та припинення зобов'язань. Цивільно-правові договори: поняття,

форми, умови укладання. Класифікація договорів. Не договірні зобов'язання. Спадкове право. Спадщина як об'єкт спадкового права. Суб'єкти спадкового права. Спадкування за законом і за заповітом. Скасування та зміна заповіту. Визнання заповіту недійсним. Порядок відкриття і прийняття спадщини. Захист цивільних прав особи та його способи. Поняття та строки позовної давності. Способи захисту права власності. Речово-правові та зобов'язально-правові позови. Поняття цивільно-правової відповідальності та її види.

Тема 9 Основи сімейного права України

Поняття та предмет сімейного права. Джерела сімейного права. Поняття сім'ї. Суб'єкти сімейних правовідносин. Поняття шлюбу. Заручини. Умови укладення і підстави припинення шлюбу. Розірвання шлюбу органами РАЦСу. Судовий розгляд справ про розірвання шлюбу. Визнання шлюбу недійсним. Порядок реєстрації та припинення шлюбу. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Право особистої приватної та спільної сумісної власності. Права та обов'язки подружжя зі взаємного утримання. Умови та порядок укладення шлюбного договору. Підстави визнання шлюбного договору недійсним. Майнові та особисті немайнові права та обов'язки матері, батька і дитини. Права та обов'язки батьків і дітей зі взаємного утримання. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Усиновлення, опіка, піклування, патронат: поняття, зміст відносин, порядок встановлення та скасування. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Обов'язки по утриманню інших членів сім'ї та родичів. Застосування сімейного законодавства України до іноземців та осіб без громадянства. Застосування законів іноземних держав та міжнародних договорів в Україні.

Тема 10 Основи трудового права України

Поняття і система трудового права України. Предмет правового регулювання трудового права. Суб'єкти й об'єкти трудових правовідносин. Характеристика джерел трудового права. Поняття трудового договору. Колективний і трудовий договори: зміст, форма, сторони їх укладення. Порядок укладення трудового договору. Особливості укладення контракту та його зміст. Підстави і порядок припинення трудового договору. Підстави припинення трудового договору з ініціативи працівника. Підстави припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Переведення на іншу роботу: підстави і порядок. Поняття і види робочого часу і часу відпочинку. Особливості праці жінок та молоді. Особливості трудових правовідносин за участю неповнолітніх осіб. Трудова дисципліна. Поняття дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних стягнень. Матеріальна

відповідальність працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації та її види. Індивідуальні і колективні трудові спори. Порядок розгляду трудових спорів.

Змістовий модуль 3 Основи публічного права України (Адміністративне, Кримінальне)

Тема 11 Основи адміністративного права України

Адміністративне право як галузь права. Предмет адміністративного права. Метод адміністративного права. Система адміністративного права. Загальна частина адміністративного права. Особлива частина адміністративного права. Адміністративне право та інші галузі права.

Поняття, види та особливості адміністративно-правових норм. Джерела адміністративного права. Поняття адміністративно-правових відносин. Ознаки адміністративно-правових відносин. Види адміністративно-правових відносин.

Поняття державної служби в Україні. Основні принципи державної служби. Правове регулювання державної служби. Поняття посади та посадової особи. Види державних службовців: допоміжний (технічний) персонал, спеціалісти, посадові особи та інші. Обов'язки державних службовців. Проходження державної служби. Поняття та види адміністративно-правових методів управління. Загальні та спеціальні методи управління. Адміністративний примус та його види. Характерні риси адміністративного примусу. Заходи адміністративного примусу. Заходи адміністративного запобігання (адміністративно-попереджувальні заходи). Заходи припинення правопорушень. Заходи припинення загального призначення. Заходи припинення спеціального призначення. Адміністративні стягнення.

Поняття адміністративної відповідальності. Основні риси адміністративної відповідальності. Підстави адміністративної відповідальності. Адміністративне правопорушення (проступок) та його ознаки. Склад адміністративного правопорушення. Строки притягнення до адміністративної відповідальності. Адміністративна відповідальність юридичних осіб.

Тема 12 Основи кримінального права України

Поняття, завдання і функції кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Дія кримінального закону у просторі, часі, відносно певних осіб. Структура кримінального кодексу України. Загальна характеристика розділів Особливої частини кримінального

кодексу України. Злочин: поняття, ознаки, склад, види. Стадії вчинення злочину. Добровільна відмова від доведення злочину до кінця. Співучасть у злочині, її форми; види співучасників їх відповідальність. Повторність, сукупність та рецидив злочинів. Обставини, що виключають злочинність діяння. Кримінальна відповідальність: поняття і підстави. Обставини, що викликають відповідальність. Підстави звільнення від кримінальної відповідальності. Покарання: поняття, мета, види. Призначення покарання. Обставини, що обтяжують і пом'якшують покарання. Звільнення від покарання та його відбування. Судимість. Примусове лікування. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМ 1.1 Основи теорії держави та права

Тема 1 Основи теорії держави

План практичного заняття:

1. Основні теорії походження держави і права.
2. Поняття й ознаки держави.
3. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави.
4. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими).
5. Державний механізм.
6. Державний апарат.
7. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.

Тема 2 Загальне поняття права. Норми права. Правовідносини

План практичного заняття:

1. Основні ознаки, властивості, характерні риси права.
2. Зв'язок права і держави.
3. Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права.
4. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція.
5. Класифікація норм права та їхніх елементів.
6. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин.
7. Юридичні факти.
8. Поняття тлумачення норм права. Види і способи тлумачення права.

Тема 3 Джерела права. Система права

План практичного заняття:

1. Поняття джерела права та його форми.
2. Нормативні акти як джерела права та їхня система.
3. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти.
4. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону.
5. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність.
6. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди.
7. Систематизація законодавства: поняття, форми.
8. Поняття системи права.
9. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм.
10. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел.

Тема 4 Поняття законності і правопорядку. Правопорушення та юридична відповідальність

План практичного заняття:

1. Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни.
2. Гарантії законності.
3. Правова культура: зв'язок із загальною культурою.
4. Види правової культури.
5. Правомірна поведінка і правопорушення.
6. Правопорушення як підстави юридичної відповідальності.
7. Склад правопорушення, зміст його елементів.
8. Види правопорушень.
9. Загальне поняття юридичної відповідальності.
10. Мета і принципи юридичної відповідальності.
11. Основні види юридичної відповідальності.

ЗМ 1.2 Основи приватного права України

Тема 1 Поняття цивільного права та цивільно-правових відносин. Суб'єкти цивільного права. Цивільно-правові угоди (правочини)

План практичного заняття:

1. Поняття цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання.
2. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини.
3. Об'єкти цивільно-правових відносин.
4. Поняття та зміст права власності. Види форм власності.
5. Громадяни (фізичні особи) як суб'єкти цивільно-правових відносин.
6. Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян.
7. Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.
8. Поняття та кваліфікація (види) угод. Умови дійсності цивільно-правових угод. Форма угод: усна та письмова, їхні різновиди.
9. Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди. Види недійсних угод.

Тема 2 Представництво в цивільному праві. Зобов'язальне право

План практичного заняття:

1. Поняття представництва. Сфера та межі дії представництва (представника).
2. Доручення. Форма і строк доручення. Передоручення.
3. Припинення доручення. Наслідки скасування доручення.
4. Поняття цивільно-правового зобов'язання.
5. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань.
6. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань. Види зобов'язань (договорів).
7. Процес (порядок) укладання договору.
8. Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука, завдаток, гарантія.
9. Припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань.
10. Поняття, підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань.
11. Види цивільно-правової відповідальності.

Тема 3 Основи сімейного права України

План практичного заняття:

1. Загальна характеристика сімейного права як галузі права.
2. Джерела, система та завдання сімейного права України.
3. Порядок і умови укладання шлюбу.
4. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.
5. Припинення шлюбу.
6. Недійсність шлюбу.
7. Особисті права та обов'язки батьків і дітей.
8. Права батьків і дітей на майно.
9. Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів.
10. Усиновлення (удочеріння).

Тема 4 Основи трудового права

План практичного заняття:

1. Поняття трудового права та трудових правовідносин.
2. Колективний договір: поняття, зміст та порядок укладання.
3. Поняття та умови трудового договору. Порядок укладення трудового договору.
4. Форма трудового договору. Види трудових договорів. Контракт як різновид трудового договору.
5. Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору.
6. Поняття та види робочого часу.
7. Поняття та види часу відпочинку.
8. Поняття та зміст трудової дисципліни.
9. Дисциплінарна відповідальність.
10. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.
11. Трудові спори: поняття та класифікація.
12. Колективні трудові спори та порядок їхнього вирішення.

ЗМ 1.3 Основи публічного права

Тема 1 Адміністративне право як галузь національного права

План практичного заняття:

1. Адміністративне право як галузь права.
2. Предмет адміністративного права.
3. Метод адміністративного права.

4. Система адміністративного права.
5. Адміністративне право та інші галузі права.
6. Поняття, види та особливості адміністративно-правових норм.
7. Джерела адміністративного права.
8. Адміністративно-правові відносини.
9. Суб'єкти адміністративного права
10. Державна служба та служба в органах місцевого самоврядування в Україні
11. Адміністративно-деліктне право.
12. Адміністративно-правове регулювання у сфері економіки
13. Адміністративно-правове регулювання в адміністративно-політичній сфері
14. Адміністративно-правове регулювання у соціально-культурній сфері

Тема 2 Загальне поняття кримінального права та кримінальної відповідальності

План практичного заняття:

1. Поняття і структура кримінального права.
2. Підстави кримінальної відповідальності.
3. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження.
4. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину.
5. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність).
6. Стадії розвитку умисного злочину.
7. Співучасть у злочині.
8. Покарання, його мета.
9. Види покарань.
10. Обставини, що пом'якшують відповідальність.
11. Обставини, що обтяжують відповідальність.
12. Особлива частина кримінального права.
13. Класифікація злочинів.

Питання для самоконтролю з модулю:

1. Поняття цивільного права. Метод цивільно-правового регулювання.
2. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини.
3. Об'єкти цивільно-правових відносин.
4. Поняття та зміст права власності. Види форм власності.

5. Громадяни (фізичні особи) як суб'єкти цивільно-правових відносин.
6. Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян.
7. Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.
8. Поняття та кваліфікація (види) угод. Умови дійсності цивільно-правових угод. Форма угод: усна та письмова, їхні різновиди.
9. Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди. Види недійсних угод.
10. Поняття представництва. Сфера та межі дії представництва (представника).
11. Доручення. Форма і строк доручення. Передоручення.
12. Припинення доручення. Наслідки скасування доручення.
13. Поняття цивільно-правового зобов'язання.
14. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань.
15. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань. Види зобов'язань (договорів).
16. Процес (порядок) укладання договору.
17. Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука, завдаток, гарантія.
18. Припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань.
19. Поняття, підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань.
20. Види цивільно-правової відповідальності.
21. Загальна характеристика сімейного права як галузі права.
22. Джерела, система та завдання сімейного права України.
23. Порядок і умови укладання шлюбу.
24. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.
25. Припинення шлюбу.
26. Недійсність шлюбу.
27. Особисті права та обов'язки батьків і дітей.
28. Права батьків і дітей на майно.
29. Аліментні обов'язки батьків і дітей та інших членів сім'ї і родичів.
30. Усиновлення (удочеріння).
31. Поняття трудового права та трудових правовідносин.
32. Колективний договір: поняття, зміст та порядок укладання.
33. Поняття та умови трудового договору. Порядок укладення трудового договору.
34. Форма трудового договору. Види трудових договорів. Контракт як різновид трудового договору.

35. Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору.
36. Поняття та види робочого часу.
37. Поняття та види часу відпочинку.
38. Поняття та зміст трудової дисципліни.
39. Дисциплінарна відповідальність.
40. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.
41. Трудові спори: поняття та класифікація.
42. Колективні трудові спори та порядок їхнього вирішення.
43. Поняття і структура кримінального права.
44. Підстави кримінальної відповідальності.
45. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження.
46. Об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона злочину.
47. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність).
48. Стадії розвитку умисного злочину.
49. Співучасть у злочині.
50. Покарання, його мета.
51. Види покарань.
52. Обставини, що пом'якшують відповідальність.
53. Обставини, що обтяжують відповідальність.
54. Особлива частина кримінального права.
55. Класифікація злочинів.

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Індивідуальна робота виконується студентами заочної форми навчання у вигляді контрольної роботи.

Мета: допомогти студентам у вивченні курсу «Право» (Правознавство. Адміністративне право), напрацюванні навичок самостійної роботи з літературою, викладенні теоретичних питань, а також у правильному застосуванні чинного законодавства.

Зміст: ознайомлення з відповідною навчальною літературою, опрацювання рекомендованої літератури, чинного законодавства й практики його застосування, з'ясування формулювання варіантів роботи та кола питань, які повинні бути розглянуті.

Вимоги до виконання: контрольна робота має бути виконана виключно у рукописному вигляді обсягом **20-24** сторінок за одним з варіантів. Варіант

контрольної роботи студент обирає відповідно до двох останніх цифр залікової книжки. Наприкінці роботи – список використаної літератури та нормативних актів. Подається на кафедру. Захист відбувається відповідно до вимог, які висуває викладач.

		Остання цифра залікової книжки									
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Передостання цифра залікової книжки	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		70	69	68	67	66	65	64	63	62	61
		21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
	1	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
		80	79	78	77	76	75	74	73	72	71
		41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
	2	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
		90	89	88	87	86	85	84	83	82	81
		61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
	3	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
		100	99	98	97	96	95	94	93	92	91
		51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
	4	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
		10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
		31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
	5	51	52	53	54	55	56	57	58	49	60
		20	19	18	17	16	15	14	13	12	11
		72	73	74	80	79	78	77	76	75	71
	6	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
		30	29	28	27	26	25	24	23	22	21
		81	84	85	90	89	88	87	86	83	82
	7	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
		40	39	38	37	36	35	34	33	32	31
		91	95	97	99	93	94	98	100	96	92
	8	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
		50	49	48	47	46	45	44	43	42	41
		11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
	9	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
		60	59	58	57	56	55	54	53	52	51
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Питання контрольної роботи

1. Основні теорії походження держави і права.
2. Поняття й ознаки держави.
3. Поняття функцій держави. Внутрішні і зовнішні функції держави.
4. Класифікація держав за їхньою ознакою (форми правління, державного устрою, політичні режими).
5. Державний механізм.
6. Державний апарат.
7. Правова держава: поняття та її ознаки, шляхи формування правової держави в Україні.
8. Основні ознаки, властивості, характерні риси права.
9. Зв'язок права і держави.
10. Поняття та основні ознаки, що характеризують норми права.
11. Структура правової норми: гіпотеза, диспозиція, санкція.
12. Класифікація норм права та їхніх елементів.
13. Поняття та структура (елементи) правовідносин: учасники, їхні суб'єктивні права та обов'язки, об'єкт правовідносин.
14. Юридичні факти.
15. Поняття тлумачення норм права. Види і способи тлумачення права.
16. Поняття джерела права та його форми.
17. Нормативні акти як джерела права та їхня система.
18. Закон як основне джерело права у правовій державі, підзаконні нормативні акти.
19. Дія нормативного акта у часі, порядок набрання чинності актом, зворотна сила закону.
20. Дія нормативного акта у просторі, екстериторіальність.
21. Дія нормативного акта за колом осіб, імунітет та його різновиди.
22. Систематизація законодавства: поняття, форми.
23. Поняття системи права.
24. Поняття галузі права. Предмет, метод та юридичний режим регулювання як класифікаційні підстави галузевої систематизації правових норм.
25. Основні галузі права та загальна характеристика їхнього змісту та джерел.
26. Поняття законності, правопорядку, суспільного порядку та дисципліни.
27. Гарантії законності.
28. Правова культура: зв'язок із загальною культурою.
29. Види правової культури.

30. Правомірна поведінка і правопорушення.
31. Правопорушення як підстави юридичної відповідальності.
32. Склад правопорушення, зміст його елементів.
33. Види правопорушень.
34. Загальне поняття юридичної відповідальності.
35. Мета і принципи юридичної відповідальності.
36. Основні види юридичної відповідальності.
37. Адміністративне право як галузь права. Предмет адміністративного права.
38. Метод адміністративного права та система адміністративного права.
39. Адміністративне право та інші галузі права.
40. Поняття, види та особливості адміністративно-правових норм.
41. Джерела адміністративного права.
42. Адміністративно-правові відносини.
43. Поняття та загальна характеристика суб'єктів адміністративного права.
44. Громадяни як суб'єкти адміністративного права.
45. Президент України як суб'єкт адміністративного права.
46. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права.
47. Державні службовці як суб'єкти адміністративного права.
48. Об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.
49. Державна служба як різновид публічної служби.
50. Правові питання проходження державної служби (службова кар'єра).
Відповідальність державних службовців.
51. Особливості правового регулювання служби в органах місцевого самоврядування.
52. Патронатна служба та її особливості.
53. Дипломатична служба та її специфіка.
54. Поняття, ознаки та класифікація адміністративного примусу.
55. Заходи адміністративного запобігання.
56. Заходи адміністративного припинення.
57. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності.
58. Адміністративне правопорушення: поняття, юридичний склад та характеристика.
59. Адміністративні стягнення та загальні правила їх накладення.
60. Адміністративно-правове регулювання у сфері економіки.
61. Адміністративно-правове регулювання у галузі підприємництва.

62. Адміністративно-правове регулювання у сфері захисту економічної конкуренції.
63. Адміністративно-правове регулювання у сфері промисловості.
64. Адміністративно-правове регулювання в галузі фінансів.
65. Адміністративно-правове регулювання у сфері інфраструктури.
66. Адміністративно-правове регулювання в сфері забезпечення обороноздатності країни.
67. Адміністративно-правове регулювання у сферах національної безпеки та охорони державного кордону.
68. Адміністративно-правове регулювання у галузі зовнішньої політики.
69. Адміністративно-правове регулювання у галузі освіти і науки, молоді та спорту.
70. Адміністративно-правове регулювання у галузі культури.
71. Адміністративно-правове регулювання охорони здоров'я населення.
72. Адміністративно-правове регулювання в сфері соціального захисту населення.
73. Цивільно-правові відносини: майнові відносини, особисті немайнові відносини. Об'єкти цивільно-правових відносин.
74. Поняття та зміст права власності. Види форм власності.
75. Громадяни (фізичні особи) як суб'єкти цивільно-правових відносин. Поняття та зміст цивільно-правової правоздатності і дієздатності громадян.
76. Спеціальна правосуб'єктність юридичних осіб. Порядок виникнення, реорганізації та ліквідації юридичних осіб.
77. Поняття та кваліфікація (види) угод. Умови дійсності цивільно-правових угод. Форма угод: усна та письмова, їхні різновиди.
78. Визнання угоди недійсною та правові наслідки виконання недійсної угоди. Види недійсних угод.
79. Поняття представництва. Сфера та межі дії представництва (представника).
80. Доручення. Форма і строк доручення. Передоручення. Припинення доручення. Наслідки скасування доручення.
81. Поняття цивільно-правового зобов'язання. Суб'єкт, предмет та підстави виникнення зобов'язань.
82. Цивільно-правовий договір як підстава виникнення зобов'язань. Види зобов'язань (договорів). Процес (порядок) укладання договору.
83. Способи забезпечення виконання зобов'язань: неустойка, застава, порука, завдаток, гарантія.

84. Припинення зобов'язань, способи припинення зобов'язань. Поняття, підстави та умови відповідальності за порушення зобов'язань.
85. Загальна характеристика сімейного права як галузі права. Джерела, система та завдання сімейного права України.
86. Порядок і умови укладання шлюбу. Припинення шлюбу. Недійсність шлюбу.
87. Особисті та майнові права і обов'язки подружжя.
88. Особисті права та обов'язки батьків і дітей. Права батьків і дітей на майно.
89. Колективний договір: поняття, зміст та порядок укладання.
90. Поняття та умови трудового договору. Порядок укладення трудового договору. Форма трудового договору. Види трудових договорів. Контракт як різновид трудового договору.
91. Поняття та класифікація підстав припинення трудового договору.
92. Поняття та види робочого часу. Поняття та види часу відпочинку.
93. Поняття та зміст трудової дисципліни. Дисциплінарна відповідальність.
94. Поняття підстави і умови матеріальної відповідальності працівників за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації.
95. Поняття злочину, характеристика складу злочину як його юридичного вираження.
96. Склад злочину.
97. Обставини, що виключають суспільну небезпеку і протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність).
98. Співучасть у злочині.
99. Покарання, його мета. Види покарань.
100. Обставини, що пом'якшують відповідальність. Обставини, що обтяжують відповідальність.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Атамась Г.О. Правознавство: навч. посіб.[для студ. усіх спец. вищ. навч. закл.] / Г.О. Атамась, А.П. Шелепов, А.М. Якутка // Нац. Ун-т «Львів.політехніка». – Л. : Вид-во нац.ун-ту «Львів.політехніка», 2004.
2. Основи права України: навч.посіб. [для студ. неюрид. спец. вищ. навч. закл.] / В.Я. Бурак, О.В. Гришук, П.Ф. Гураль та ін.; В.Л. Ортинський (ред.). – 2-ге вид., переробл. і допов. – Л. : Оріяна-Нова, 2005.
3. Крегул Ю.І. Основи правознавства: навч. посіб. / Ю.І. Крегул. – К.: Київ.нац.торг.-економ. ун-т, 2007.
4. Пастухов В.П. Основи правознавства: навч.посіб. / В.П. Пастухов, В.Ф. Пеньківський / В.П. Пастухов [ред.]. – К.: Алерта, 2005.
5. Правознавство: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / Наук.-метод. центр вищої освіти; Харк. нац. ун-т радіоелектроніки / Ю.Г. Борисенко (упоряд.). – Х.: ХНУРЕ, 2005.
6. Правознавство : підручник / А.І. Берлач, Д.О. Карпенко, В.С. Ковальський та ін.; В.В. Копейчиков (ред.), А.М. Колодій (ред.). – К. : Юрінком Інтер, 2004.
7. Білоус В.І., Правознавство: метод.вказівки з навч. дисципліни / В.І. Білоус, І.В. Дмитриченко, М.О. Філіппських. – Миколаїв : НУК, 2007.
8. Гончаренко В.Г. Правознавство. Словник термінів: навч.посіб. / В.Г. Гончаренко, Л.М. Астрова, А.М. Бірюкова, та ін. – К. : Юрисконсульт; КНТ, 2007.
9. Єрофеєнко Л.В. Правознавство: навч.-метод.посіб. / Л.В. Єрофеєнко, В.М. Бережний . – Х. : ХНАДУ, 2007.
10. Костенко О.Б. Основи правознавства : посібник [для вступників до вищ. навч. закл.] / О.Б. Костенко. – 2 - ге вид., переробл. і допов. – К.: Ін Юре, 2007.
11. Административное право Украины : учебник / под.общ. ред. С.В. Кивалова. – Х.: Одиссей, 2004. – 880 с.
12. Адміністративна відповідальність (загальні положення та правопорушення у сфері обігу наркотиків) : навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. І.П. Голосніченка. – К: КІВС, 2003. – 112 с.
13. Адміністративна відповідальність в Україні : навч.посіб. / за заг. ред. доц. А.Т. Комзюка. – Х.: Ун-т внутр. справ, 1998. – 78 с.
14. Адміністративне право України : Академічний курс: підручник: У 2 т. / Ред. колегія: В.Б. Аверьянов (голова). – К.: Юрид.думка, 2004.
15. Адміністративне право України : навч.посіб, / Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, В.К. Шкарупа. – К.: Вид-во Паливода А.В., 2005. – 368 с.
16. Адміністративне право України : підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2001. – 544 с.
17. Ващенко С.В. Основи дміністративного права (загальні поняття, категорії, схеми): навч. посіб. / С.В. Ващенко, М.М. Долгополова. – Запоріжжя : Юрид. ін-т МВС України, 2005. – 106 с.
18. Ведерніков Ю.А. Адміністративне право України : навч. посіб. / Ю.А. Ведерніков, В.К. Шкарупа. – К.: Центр навч. л-ри, 2005. – 336 с.
19. Голосніченко І.П. Адміністративний процес: навч. посіб. / І.П. Голосніченко, М.Ф. Стахурський; за заг. ред. І.П.Голосніченка. – К.: ГАН, 2003. – 256 с.
20. Битяк Ю.П. Державна служба в Україні : Організаційно-правові засади: монографія / Ю.П. Битяк. – Х.: Право, 2005. – 304 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних (семінарських) занять,
самостійної роботи та виконання контрольних робіт
з навчальних дисциплін

ПРАВознавство
ПРАВО (ПРАВознавство)
ПРАВО

*(для студентів денної та заочної форм навчання
усіх напрямів підготовки)*

Укладач **КОЛЯДА** Тетяна Анатоліївна

Відповідальний за випуск *І. І. Килимник*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2015, поз. 324М

Підп. до друку 13.10.2014 р.

Формат 60х84/16

Друк на ризографі

Ум. друк. арк. 1,2

Зам. №

Тираж 50 пр.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 4705 від 28.03.2014 р.